

terens opfattelse havde regeringen ikke tilstrækkelig fantasi til at forestille sig, hvor fattig befolkningen var; men det var nu engang en nødvendig opgave at skaffe penge, så kan man overveje, hvor meget det sinkede genopbygningen af det primitive produktionsapparat, landbruget som hovederhvervet benyttede sig af. Marshall-midler og udlandslån i moderne udstrækning fandtes ikke. Måske har vi her en anklage mod centralstyrelsen i København, der skal køres videre på. Forhåbentlig bliver universiteterne i provinsen ikke provinsielle. Anmelderen glæder sig over, at man i »grænsebyen« København bl. a. takket være hoffet dog opretholdt et civiliseret sted i kongerigerne, hvor finkultur, kunst og videnskab kunne overleve til bedre tider, og forsøget på at genvinde Skåne var vel også en ny krig med forberedelser værd, alt dette kostede selvfølgelig penge.

Med denne udløber om enevældens krav til fynboerne, der på sin vis går ud over bogens periode, forlader anmelderen en ualmindelig fængslende og som allerede nævnt velskrevet bog, der ikke tynges af det lærde »hebraisk«, som mere ungdommelige forskere ofte finder det nødvendigt at bruge, og af tabellariske analyser (i visse henseender en mangel), men virkelig henvender sig ikke blot til de lærde (som ellers godt kan lide at skrive for sig selv), men til en bred læserkreds. Den være anbefalet især til denne. Læs bogen een gang og derefter mindst een gang til; der er »gods« i den og stof til de lange vinteraftener.

C. Rise Hansen

SVEND AAGE BAY: HORSENS KLOSTERKIRKE 1275-1975 OG TRÆK AF MENIGHEDSLIVET I HORSENS. *Udgivet af Horsens klostersons menighedsråd 1975. I kommission hos Gøttings boghandel, Horsens. Kr. 48.*

1275 holdt franciskanerordenens danske afdeling for første gang møde i Horsens. Menighedsrådet ved byens klosterkirke har valgt at fejre 700-året for denne begivenhed som et jubilæum for kirken og har i den anledning meget for tjenstfuldt udsendt en bog om kirkens historie. Pennen føres af horsenslektoren Svend Aage Bay, der i de senere år har gjort sig bemærket med skrifter om den ældste kristenheds kunstneriske dekorationer, særlig i det underjordiske Rom. I den foreliggende bog på godt 100 sider har Bay da så at sige skullet op i lyset og beskæftiget sig med et emne, hvis brogethed og udstrækning falder i et langt tidsforløb i modsætning til de romerske tilstandsbilleder.

Rimeligt nok er fremstillingen lagt kronologisk an. For middelalderens vedkommende kan det vanskeligt blive til andet end referat af det lidt, man ved om kirkens og klosterets historie i denne periode. Meget fortrinlig og oplysende i denne sammenhæng er de kortfattede omtaler af, hvad der var normalt (så vidt man da ved det), således at denne eller hin omstændighed ikke kommer til at svæve frit og uformidlet i luften.

Angående den senere bygningshistorie nævner Bay med rette (i modsætning til Traps beskrivelse), at der foretoges ikke uvæsentlige ændringer kort tid efter reformationen, da gråbrødrenes kirke skulle tjene som sognekirke. De bygningsmæssige mest afgørende begivenheder i nyere tid, Riemans istandsættelse 1738 og Storcks 1888–94, skildres indirekte ved citater og rundes af som henholdsvis »meget hårdhændet« og »temmelig radikal«. Disse to ombygninger, hver især karakteristisk for sin mand og sin tid, kunne ellers nok have fortjent en mere indgående redegørelse og vurdering. Retfærdigvis skal det dog siges, at bogens udmærkede billedmateriale i denne henseende giver nogen oplysning – bortset fra, at man savner en grundplan af kirkens nuværende tilstand (den eneste plan, som bringes, er fra 1868). Det er vel kun arkitekter, der tillige savner målestoksangivelse ved tegningerne? Under omtalen af reparationen 1738 benytter Bay ikke N. J. Israelsens monografi (1965) om den i Jylland meget virksomme bygmester N. Rieman.

I den kronologisk fremadskridende redegørelse kan det forståeligt nok knibe med at skaffe oversigtlighed vedrørende tiden efter år 1800, i hvilken præsterne og senere også menighedsrådene har udviklet en mere og mere veldokumenteret og foretagsom virksomhed.

Det er selvsagt gennemgangen af kirkens rige og bemærkelsesværdigt velbevarede inventar og gravminder, der beslaglægger hovedparten af bogens sider. Savnet af en oversigtsplan gør sig her stærkt gældende – i alle tilfælde, når man ikke står i kirken med bogen i hånden. Kun få steder gives der henvisninger til illustrationerne. Overskueligheden kunne have været hjulpet ad typografisk vej. Behandlingen af de enkelte genstande er summarisk, f. eks. bliver stolestadernes tidstypiske, symbolske malerier til »snurrikt naive« emblemer«. Først og fremmest indeholder gennemgangen afskrifter af epitafiernes indskrifter, men det kan jo også være rart at have på sin reel.

Et enkelt gravmæle nævnes at være på Horsens museum. I en redegørelse som den foreliggende kunne det dog have været omtalt, at en betydelig samling kunstværker fra kirken befinder sig i dette museum. Som et apropos må en udenforstående spørge: Hvis ikke disse genstande kan føres tilbage til kirken, burde byen og menighedsrådet da ikke overveje at rejse en udstillingsbygning til dem på kirkegården?

Det er ikke let at afgøre, om Bays bog er ment som fører for besøgende i klosterkirken, eller om den som en selvstændig fremstilling skulle kunne læses hvor som helst. Den kan lidt af hvert, men er nok bedst i kirken.

Kjeld de Fine Licht